

Asia: VM057:00/2018 VM/2527/00.01.00.01/2017

Luonnos valtioneuvoston selonteoksi "Eettistä tietopolitiikkaa tekoälyn aikakaudella"

Lausunnonantajan lausunto

Kirjoittakaa luonnosta koskevat yleiset kommenttinne tähän:

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta valtioneuvoston selonteoksi "Eettistä tietopolitiikkaa tekoälyn aikakaudella".

Eettisten ohjeistusten luominen on tärkeää, sillä uutta teknologiaa voidaan käyttää hyvin monella eri tavalla. Juridiikka asettaa reunaehdot toiminnalle, mutta näiden raamien sisällä liikkumavara voi silti olla hyvin suuri. Eettisten ohjeistusten kautta voidaan asettaa koko toimintaa läpäiseviä arvopäämääriä, jotka voivat toimia pohjana myös lainsäädäntötyölle ja lain soveltamiselle.

Digitalisaatio- ja tekoälykokonaisuuden haasteena on meneillään olevien erilaisten kehityshankkeiden ja -ohjelmien suuri määrä. Kokonaisuutta tulisi koordinoita siten, että hankkeita kyetään samanaikaisesti sekä hyödyntämään täysmääräisesti että välttymään päällekkäiseltä työltä. Hankkeiden kokoaminen laajemmiksi teemakokonaisuuksiksi voisi auttaa koordinaatiotyötä.

Selonteossa on hyviä, varsin yleisluonteisia linjauksia, jotka kuitenkin uhkaavat jäädä irrallisiksi. Myöskin tarkastelutasot vaihtelevat (periaatteet vs. käytännön toimet, juridiikan käytännön muutostarpeet vs. etiikka).

Selonteossa ei otettu kantaa siihen, miten tietopolitiikan linjaukset tulisi integroida/huomioida meneillään olevissa hankkeissa tai miten linjausten toimeenpano ja seuranta tulee tapahtumaan. Avoimeksi jää, laadintaanko selonteon pohjalta toteutussuunnitelma ja millä tasolla se mahdollisesti tehdään (kansallinen vs. toimijakohtainen).

Selonteon pohjalta on selvää, että olennaista on pitää yllä reaaliaikaista tilannekuvaa tietopolitiikkaan vaikuttavista kansainvälisistä trendeistä ja ilmiöistä sekä pyrkiä ennakoimaan niiden vaikutuksia. Miten tämä olisi käytännössä toteutettavissa ja kenen toimesta?

Selonteossa viitattiin useammassakin osiossa aiemmin tehtyihin selvityksiin tai lakiuudistuksiin. Selonteon hyödynnettävyyttä jatkossa parantaisi, jos sen liitteeksi laadittaisiin taulukko, johon on lukukohtaisesti listattu aiemmin tehdyt selvitykset/hankkeet/ohjeistukset sekä ao. kohtaan liittyvät säädökset.

Kokonaisuudessaan selonteko kuitenkin huomioi eri näkökulmat kattavasti ja siinä esille nostetut asiat ovat hyvin tärkeitä ja ajankohtaisia.

Kirjoittakaa yllä mainittua kohtaa koskevat kommenttinne tähän:

Johdannossa on ansiokkaasti avattu tietopolitiikan ja tekoälyn käsitteitä sekä kuvattu selonteon viitekehys. Johdannon tekstiosassa on mainittu, että tietopolitiikkaa tarkastellaan keskeisiksi yhteiskunnallisiksi tavoitteiksi tunnistettujen turvallisuuden, hyvinvoinnin ja kansallisen kilpailukyvyn kannalta. Viitekehyskuviossa (s. 3) ei kuitenkaan turvallisuusnäkökulmaa mainita. Selonteko nostaa kuitenkin eri tasoisen turvallisuuden useasti esille, joten esitämme turvallisuusnäkökulman lisäämistä viitekehyskuvaan.

Kirjoittakaa yllä mainittua kohtaa koskevat kommenttinne tähän:

Ei kommentoitavaa.

Kirjoittakaa yllä mainittua kohtaa koskevat kommenttinne tähän:

Ei kommentoitavaa.

Kirjoittakaa yllä mainittua kohtaa koskevat kommenttinne tähän:

Ei kommentoitavaa.

Kirjoittakaa yllä mainittua kohtaa koskevat kommenttinne tähän:

Selonteossa mainittu yhteisen, avoimen keskustelufoorumin luonti yhteisten toimintamallien kehittämiseksi on erittäin tärkeää. Tämä mahdollistaa yhteisen ymmärryksen rakentamisen myös eettisen linjausten laaja-alaisista ja –tasoista vaikutuksista (sis. tiedon kerääminen, säilyttäminen ja hyödyntäminen, algoritmien rakentaminen, päätöksenteko tekoälyn avulla, koneoppiminen, tiedon avulla tarjottavat palvelut).

Eettiset periaatteet tulisi olla aina mukana arjen työssä digiturvallisuuden ohella. Täten esitämme, että linjauksiin lisättäisiin kohta: ”Eettiset tietopolitiittiset periaatteet otetaan osaksi arjen työtä.”

Kirjoittakaa yllä mainittua kohtaa koskevat kommenttinne tähän:

Vastuukysymyksiä tulee pohtia jo kehittämistyön alkuvaiheessa. On kyettävä varmistamaan, että eettiset pelisäännöt toteutuvat. Käytettyjen menetelmien avoimuus ja päätösten perusteiden jäljitettävyyden ovat ensiarvoisen tärkeitä kansalaisten luottamuksen ylläpitämisessä ja päätösten oikeudenmukaisuuden varmistamisessa. Esitämme, että linjauksiin lisätään kohta ”Kehittämistyössä käytettävät ja hyödynnettävät menetelmät kuvataan avoimesti ja varmistetaan päätösten perusteiden jäljitettävyys.”

Kirjoittakaa yllä mainittua kohtaa koskevat kommenttinne tähän:

On varmistettava, että on olemassa riittävästi tahoja, jotka voivat antaa turvallisia ja luotettavia digituen palveluja. Kirjastot ovat yksi hyvä mahdollisuus mutta tulee kartoittaa laajasti myös muiden julkisten toimijatahojen mahdollisuuksia antaa tukea ja siten vahvistaa kansalaisten osaamista ja osallisuutta digipalveluiden käyttäjinä.

Esitämme, että linjauksiin lisätään kohta ”Varmistetaan luotettavien ja laaja-alaisen digitukipalveluiden tarjoaminen alueellisesti kattavasti.”

Kirjoittakaa yllä mainittua kohtaa koskevat kommenttinne tähän:

Ei kommentoitavaa.

Salminen Tiina
STM